ព្រះបាទឡាក់ឃោសនាគ

ហែម_ចៀវ

វីរបុរសជាតិ

ឯកសារប្រវត្តិសាស្ត្រ

ព្រះពោធិវ័ង្ស

សូរ_ហាយ

រៀបរៀងនិងពិនិត្យ

គង់_សម្ភារ

ការផ្សាយរបស់សារពត៌មានអង្គរបូរី

ព.ស.២៥៤៨

សូមឧទ្ទិសចំពោះ

វីរបុរសខ្មែរទាំងអស់ ដែលបូជាជីវិត
ដើម្បីជាតិ សាសនា ឲ្យមានសេរីភាពឡើងវិញ !
ព្រះសង្ឃដែលទ្រង់សិល
ដល់មិត្តយុទ្ធជនដែលការពារសាធារណរដ្ឋខ្មែរ
និងមិត្តទុក៏តទាំងឡាយ...

N

រៀបរៀងតាមឯកសារ

របស់លោក ប៉ែន-យុត្តិ ចាងហ្វាងសារណត៍មានប្រជាជាតិ
តាមថេរដិកាព្រះសង្ឃចាស់ៗជាច្រើនអង្គ
លោក ប៊ុណ្ណ-ចន្ទម៉ុល
លោក ឈឹម-ស៊ុម អតីតសាស្ត្រាចារ្យសាលាបាលីជាន់ខ្ពស់
ដែលបានរួមបាតុកម្មតវ៉ាឲ្យបារាំងលែង
អាចារ្យ ហែម-ចៀវ មកវិញ ។

អារម្ភកថាបោះពុម្ពគ្រាទី៣

មិត្តអ្នកអានជាទីមេត្រី,

នៅពេលបោះពុម្ពលើកទី៣នេះ ខ្ញុំបាទបានយកទៅប្រគេន ព្រះពោធិវង្ស សួរ-ហាយ ពិនិត្យនិងបន្ថែមខ្លះដែលខ្វះខាត ដើម្បីឲ្យឯកសារវីរបុរសជាតិមានភាពត្រឹមត្រូវឡើង ។ ព្រះពោធិវង្ស សួរ-ហាយ ថ្វីបើជាប់កិច្ចការដ៏ច្រើនក៏ដោយ ព្រះអង្គពេញហឫទ័យជួយពិនិត្យសៀវភៅនេះ យ៉ាងរីករាយជាទីបំផុត ។ ព្រះអង្គមានថេរ:ដីកាមកកាន់ខ្ញុំថា «លោកសរសេរល្អគួរសមហើយ តែមានខុសខ្លះ អាត្មាបានមើលម្តងហើយ ។ សូមលោកខិតខំស្រាវជ្រាវប្រវត្តិវីរបុរសជាតិទៀតចុះ ចាំអាត្មាជួយពិនិត្យបើអាត្មាមានលទ្ធភាព...» ព្រះថេរ:ដីកានេះធ្វើឲ្យចិត្តខ្ញុំរំភើបពេកក្រៃ ស្រមៃនឹកឃើញដល់ជនខ្លះ ដែលតែងតែដើរពេបជ្រាយដល់ស្នាដៃដ៏មានខ្លឹមសារនេះ ។ ខ្ញុំស្តាយណាស់ ស្តាយដោយជនទាំងនុ៎ះមិនព្រមផ្ញើសេចក្តីកែតម្រូវឬរិះគន់តាមបែបអ្នកចេះដឹងសោះ គេលេងតែស្នៀតពាលសាមាន្យលួចបង្អន់ខ្ញុំទៅវិញ ។ សូមមិត្តអ្នកអានជួយពិចារណាមើលផងចុះ ! តើប៉ុន្មានសតវត្សរ៍ទៀតទើបគេបោះបង់គំនិតអប្រិយនេះចោល ?

ណ្ហើយខ្ញិលគិត យើងគិតតែវីរបុរសអាចារ្យ ហែម-ចៀវ ដែលជានិមិត្តរូបនៃវីរបុរសខ្មែរទាំងអស់បានហើយ ។

ខ្ញុំមានចិត្តរំភើបពន់ពេកណាស់ នៅពេលដែលរដ្ឋាភិបាលលើកឋាន:លោកជាវីរបុរសជាតិទី១ នៃសម័យអាណានិគមបារាំង ថ្វីបើខ្លួនខ្ញុំបានប្រគេនឋាន:នេះដល់ព្រះអាចារ្យមុនក៏ដោយ ។

ខ្ញុំមានជំនឿយ៉ាងមាំថា ជនណាក៏ដោយឲ្យតែចេះដឹងនឹកគុណូបការនៃបុព្វបុរស មុខជាមិនសាបសូន្យឡើយ ។

ជាទីអវសាន ខ្ញុំសូមបួងសួងដល់គុណបុណ្យព្រះរតនត្រ័យសូមបារមីព្រះអង្គជួយទាញព្រលឹងខ្មែរណា ដែលកំពុងវង្វេងដោយតណ្ហាក្តី ទ្រព្យសម្បត្តិក្តី មនោគមវិជ្ជាក្តី ឲ្យវិលមកក្នុងសង្គមខ្មែរភ្ញាក់រលឹកតែមួយវិញ ដើម្បីកសាងប្រទេសតាមមាគ៌ាវីរបុរស ក្រឡាហោមគង់, អាចារ្យហែម-ចៀវ, អៀវ-កើស ។ល។ និង ។ល។ ឡើងវិញ ។

សូមបងប្អូនរួមឈាមដែលកំពុងរងទុក្ខវេទនាដោយសារសង្គ្រាមគ្រប់បែបយ៉ាង ឲ្យបានជួបតែសុខ:តរៀងទៅ ។

ភ្នំពេញថ្ងៃ ១០ កក្កដា ១៩៧២
អ្នករៀបរៀង

ជម្រាបអ្នកអាន !

ពេលនេះក៏ដូចជាពេលមុនដែរ,

ប្រទេសខ្មែរយើងត្រូវពួកអាណានិគមបារាំងសេស ជិះជាន់ត្រួតត្រាមួយសត-វត្សរ៍ គឺពីឆ្នាំ១៨៦៣មកដល់១៩៥៣ ទើបមហាជនយើងរលាស់នឹមដ៏ចង្រៃនុះចោលចេញបាន ។ តើខ្មែរយើងសុខចិត្តដេកឲ្យបារាំងត្រួតត្រាទាំងអស់គ្នាដោយគ្មានការតស៊ូប្រយុទ្ធតបវិញឬ ?

យើងបានដឹងមកហើយតាមរយៈសៀវភៅ បណ្ដាំក្រឡាហោមគង់ ថាខ្មែរយើងមិនមែនធ្មេចភ្នែកឲ្យបរទេសសង្កត់សង្កិនទៅតាមអំពើចិត្តទេ គឺមានតែស្ដេចខ្លះនិងមន្ត្រីខ្លះទេ ដែលច្រើនតែជឿគោរពឱនក្បាលឲ្យបារាំងជាន់ ដើម្បីឲ្យខ្លួនគេបាននៅហុតឈាមប្រជារាស្ត្រខ្មែរតទៅទៀត ។

ទឹកភ្នែកដែលស្រក់អំពីការប្រមូលចងក្រង ប្រវត្តិនិងសកម្មភាពនៃវីរបុរសខ្មែរនេះ គឺជាសក្ខីភាពរបស់យុវជនស្រោចស្រង់ជាតិ ដែលកំពុងប្រយុទ្ធគ្រប់បែបយ៉ាងប្រឆាំងនឹងពួកយៀកកុង, មន្ត្រីធំៗស្អុយរលួយ និងរំលឹកឡើងវិញនូវអតីតកាលដ៏ឈឺចាប់ចុកឈាម ។

គ.ស.១៨៦៤ ប្រទេសខ្មែរត្រូវធ្វើសន្ធិសញ្ញាជាមួយប្រទេសបារាំង ដោយយកគេជាអាណាព្យាបាល ។

លុះមកដល់ឆ្នាំ១៨៨៤ ខ្មែរត្រូវធ្លាក់ក្នុងអនុសញ្ញារបស់បារាំងសេស ដែលមានស្ដេចនរោត្តម ជាអ្នកចុះហត្ថលេខាដាក់ប្រទេសខ្មែរទៅក្រោមអាណានិគមនិយមបារាំងសេស ។

ពីឆ្នាំ១៨៦៤មកដល់១៩៤២ វីរបុរសអាចារ្យស្វា, ពោធិ៍កំបោរ, អាចារ្យលាក់, ស៊ីវត្ថា, ក្រឡាហោមគង់, ពិស្ណុលោកឈួក ព្រមមួយអន្លើដោយប្រជារាស្ត្ររួមផង បានធ្វើការតស៊ូយ៉ាងស្វិតស្វាញ ដើម្បីដណ្ដើមយកប្រទេសរបស់ខ្លួនមកវិញ ។ តែត្រូវពួកស្ដេចខ្សិបខ្សៀវនឹងបារាំង ឲ្យសម្លាប់វីរបុរសស្នេហាជាតិយើងអស់ជាច្រើន ។ ម្ល៉ោះហើយសេចក្ដីរាងចាលបន្តិចម្ដងៗ ក៏ទៅពួនសម្ងំក្នុងបេះដូងខ្មែរឲ្យភ័យខ្លាចក្រែងមានគ្រោះថ្នាក់បាត់បង់ជីវិតដូចអ្នកមុនៗទៀត ។ ការធ្លាក់ចុះនៃប្រទេសយើងប្រៀបបាននឹងស្លឹកឈើជ្រុះចាកមែក ដោយសារអក្សរសាស្ត្រជាតិ ត្រូវបារាំងហាមមិនឲ្យកូនខ្មែររៀន គេឲ្យរៀនតែអក្សរសាស្ត្ររបស់គេ ប្រើប្រាស់សម្ភារៈប្រទេសគេចាប់តាំងពីសំលៀកបំពាក់ឡើងទៅ ។ ម្ល៉ោះហើយខួរក្បាលខ្មែរ ត្រូវវិលវល់លែងមើលឃើញរបស់ខ្លួនជាដាច់ខាត ។ ម្នាក់ៗដែលបានធ្វើការរាជការ ឬតែអួតសរសើរភាសាបារាំង ខ្ពើមភាសាជាតិឯង ស្អប់ម៉ែឯងដែលពិសារស្លា ស្លៀកសំពត់ចងក្បិន

ស្រឡាញ់ម៉ែគេដែលលាបក្រែម ជក់បារី ស្លៀកសំពត់ខ្លះក្រណាត់ទៅវិញ ! ត្រង់ហ្នឹងហើយជាមូលហេតុធ្វើឲ្យខ្មែរល្ងង់ខ្លួនហៅលែងឮ ! មើលលែងយល់ !

ការពិតដែលធ្វើឲ្យប្រជារាស្ត្រចុកឈាមនោះ គឺរឿងអក្សរសាស្ត្រយើងតែម្តង។ ប្រទេសបានឯករាជ្យជិតម្ភៃឆ្នាំនេះ ខ្មែរយើងពុំទាន់ឃើញកសាងបានអ្វីជាគោលចរិកសំរាប់ប្រជាជាតិសោះ ឃើញតែលើកតម្កើងភាសាបារាំងលើសពីបារាំងនៅត្រួតត្រាខ្មែរត្រីភាគ ។ បើយើងគិតឲ្យដល់ទៅ មនុស្សធ្លាប់ខ្ញុំគេ គំនិតវានៅតែខ្ញុំគេដដែល មិនព្រមលើកដម្កើងខ្លួនឯងឲ្យស្មើនឹងជាតិគេសោះ ។ ការប្រើភាសាបរទេសជាផ្លូវការដូច្នេះហើយ ធ្វើឲ្យអ្នករដ្ឋការនិងប្រជារាស្ត្រមានភាពដាច់ស្រយាលពីគ្នា ។ ដរាបណាមនុស្សទាំងពីរប្រភេទគ្មានភាពជិតស្និទ្ធនឹងគ្នា ដរាបនោះដំណើរកសាងសាធារណរដ្ឋយើង មុខជាមិនបានសំរេចសុភមង្គលទៀតហើយ ។

អាស្រ័យមូលដ្ឋានហ្នឹងហើយ ដែលធ្វើឲ្យបេះដូងព្រះអាចារ្យ ហែម-ចៀវ ខំប្រឹងប្រែងទេសនាពន្យល់ពុទ្ធបរិស័ទល្ងង់ខ្លៅ ក្រីក្រ លង់ស្មារតី ឲ្យក្រោកឈរឡើងកសាងជីវិតដោយខ្លួនឯង កុំដេកផ្សងសំណាងទៅតាមយថាកម្ម ។ លោកខិតខំធ្វើការដោយគ្មានគិតពេលវេលានិងជីវិតបង់ ព្រោះលោកពុំអាចរស់នៅក្រោមអំណាចពួកបរទេសកើត ។

ដូច្នេះកូនសៀវភៅដ៏តូចនេះ គ្មានបំណងអ្វីក្រៅពីចង់ឲ្យពលរដ្ឋខ្មែរ ដែលមិនទាន់បានស្គាល់លោកគ្រូអាចារ្យ ហែម-ចៀវ ឲ្យស្គាល់តែប៉ុណ្ណោះទេ ។

ខ្ញុំសូមគោរពវិញ្ញាណក្ខន្ធ និងអនុវត្តតាមអស់លោកវិរបុរសទាំងអស់ ដោយពេញចិត្តជាទីបំផុត ។

មោងឫស្សី, ថ្ងៃទី១០ មេសា ១៩៧១
គង់~សម្ភារ
សាធារណរដ្ឋប្រជាធិបតេយ្យនិយម

ទឹកចិត្ត
ព្រះអាចារ្យហែម_ចៀវ

ឆ្នាំងបាយលោកសង្ឃគឺនៅនឹងប្រជាជន បើប្រជាជនវេទនា, អត់បាយ, ប្រជាជនគ្មានសិទ្ធិសេរីភាព, បើប្រជាជននៅក្នុងឋាន:ជាខ្ញុំកញ្ជះគេ លោកសង្ឃក៏ទទួលអំណោយផលអាក្រក់ដែរ ។ ដូច្នេះលោកសង្ឃដែលមានភារ: ប្រោសសត្វលោក គឺត្រូវស្ដីប្រដៅធ្វើឲ្យមនុស្សមានស៊ី មានស្លៀក មានសេរីភាព ក្នុងប្រទេសឯករាជ្យ និងសន្តិភាពដ៏បរិបូណ៌ ។

★ ទឹកភ្នែកប្រជារាស្ត្រ គឺទឹកភ្នែកព្រះសង្ឃ ★

(ស្រង់ចេញពីសារពត៌មានប្រជាជាតិ)

កថាទីមួយ

ជីវប្រវត្តិនៃលោកគ្រូព្រះបាឡាត់ ហែម-ចៀវ

មុននឹងសិក្សាពីគោលគំនិតនៃវីរបុរសនីមួយៗ ជាបឋមយើងត្រូវសិក្សាអំពីជីវប្រវត្តិសង្ខេបរបស់ពាក្យសិន ។ ក្នុងពេលនេះ យើងនាំគ្នាសិក្សាអំពីជីវប្រវត្តិលោកគ្រូអាចារ្យ ហែម-ចៀវ ដែលជាមហាថេរមួយអង្គក្រឡេកឃើញប្រជារាស្ត្រ ទទួលទុក្ខទោសតាមឋានៈខ្លួនជាមនុស្សក្នុងអាណានិគម ហើយក្នុងសម័យនោះ (ឆ្នាំ១៩-៣៣-១៩៤២) គេបានលើកលោកជាវីរបុរសមួយដ៏ឆ្នើមក្នុងផ្លូវនយោបាយ រហូតមកដល់សព្វថ្ងៃ ។ តើលោកបដិសន្ធិក្នុងត្រកូលបែបណា ? ក្នុងទីណា ?

លោកគ្រូអាចារ្យ ហែម-ចៀវ ប្រសូត្រថ្ងៃអង្គារ ឆ្នាំច ព.ស.២៤៤០ គ.ស.១៨-៩៨ នៅភូមិអូរកូនទេញ (កោណ្ឌញ្ញ) សង្កាត់ដំបូកមានលក្ខណ៍ ស្រុកឧដុង្គ ខេត្តកំពង់ស្ពឺ (នៅខាងជើងជិតស្ពានស្ពានិយរថភ្លើងបាត់ដឹង) ។

ឪពុកលោកឈ្មោះ **ហែម** ធ្វើជាមេស្រុកដំបូកមានលក្ខណ៍ ។ ម្ដាយលោកឈ្មោះឧបាសិកា **ឪឡ** ខំប្រឹងប្រែងធ្វើស្រែចម្ការដោយឥតខ្លាចហត់នឿយ ។ គ្រួសារនេះមានបងប្អូន៥នាក់គឺ ហែម-លី, ហែម-ចៀវ, ហែម-ហួត, នាងហែម-សុច, ហែម-សាយ ។ បងប្រុសលោកឈ្មោះ ហែម-លី ធ្វើជាស្មាក្ដី (មេធាវី) ក្រោយមកធ្វើជាមេស្រុកតពីឪពុក ។

កាលនៅពីកុមារ លោកបានស្គាល់នូវសេចក្ដីលំបាកគ្រប់បែបយ៉ាង ដូចជាកូនកសិករក្រីក្រទូទៅដែរ គឺលោកបានឃ្វាលគោ រកអុស ដេញចាប តាមឋានៈនៃកូនកសិករជាមួយឪពុកម្ដាយព្រឹកល្ងាចរហូតដល់អាយុ១២ឆ្នាំ ទើបមេស្រុក ហែម ជាឪពុកនាំយកទៅប្រគេនព្រះសង្ឃសត្ថា **ជួន-ណាត** វត្តឧណ្ណាលោមក្រុងភ្នំពេញ ដោយហេតុមេស្រុក ហែម និងព្រះគ្រូសង្ឃសត្ថាជាមិត្តភក្តិនឹងគ្នាយ៉ាងជិតស្និទ្ធ ។

កុមារ ហែម-ចៀវ ជាក្មេងមានសីលធម៌ល្អប្លែកជាងក្មេងដទៃទៀតៗ មានមាត់ពាក្យរហ័សច្បាស់លាស់ មានសណ្ដាប់ធ្នាប់សមរម្យគួរឲ្យអ្នកផងពេញចិត្ត ។ កុមារនេះមានព្យាយាមខ្ជាប់ខ្ជួនល្អណាស់ បានរៀនអក្សរសាស្ត្រក្នុងសំណាក់ព្រះគ្រូសង្ឃសត្ថាតាំងអំពីដំបូង រហូតទាល់តែមើលបាន សរសេរអក្សរកើតដោយបរិបូណ៌ ។

កុមារ ហែម-ចៀវ បាននៅសិក្សាអប់រំក្នុងសំណាក់ព្រះគ្រូសង្ឃសត្ថា ជួន-ណាត អស់យូរឆ្នាំដោយបានដើរស្ពាយយាមព្រះគ្រូសង្ឃសត្ថា ដែលត្រូវនិមន្តទៅទេសនាក្នុងស្រុកខេត្តឯទៀតៗជាញឹកញយ ។ កុមារ ហែម-ចៀវ បានស្ដាប់ធម៌ទេ

សនារបស់ព្រះគ្រូសង្ឃសត្ថាអស់ច្រើនឆ្នាំ ទើបជាហេតុនាំឲ្យកុមារ ចៀវ មានសេចក្ដីឆ្លៀវឆ្លាស យល់ហេតុផលក្នុងផ្លូវលោកផ្លូវធម៌ជាច្រើនយ៉ាងណាស់ ជាកុមារមានសំដីរៅហារព្រោកប្រាជ្ញពូកែជាងកុមារឯទៀតៗទាំងអស់ ។ កុដិដែលកុមារស្នាក់សិក្សា ស្ថិតនៅខាងក្រោយមហាកុដិសព្វថ្ងៃនេះ ។

កុមារ ហែម-ចៀវ ព្យាយាមរៀនសូត្រឥតធ្វេសប្រហែសឬខ្ជិលច្រអូសទេ ។ កុមារខំរៀនមិនថាយប់មិនថាថ្ងៃ ព្រោះលោកចាំបណ្ដាំបិតាក្នុងកាលដែលឪពុកនាំយកទៅទុកក្នុងសំណាក់នៃព្រះគ្រូសង្ឃសត្ថាថា ៖

- ចៀវ កូនប្រុសសំឡាញ់ឪពុក ៗគ្មានអ្វីចែកឲ្យកូនទេ គឺមានតែវិជ្ជានេះហើយដែលឯងអាចយឹតយោងគ្រួសារយើងឲ្យខ្ពង់ខ្ពស់បាន ។ មនុស្សល្ងង់គេមើលងាយណាស់កូន ! បើកូនចេះឪពុកក៏ចេះដែរ ! កូននៅភ្នំពេញខំរៀនឡើង ! កុំឈ្លោះប្រកែកគ្នាណា ! ខុសត្រូវម្ដេចម្ដាត្រូវចេះអត់ធ្មត់ទើបប្រសើរ ព្រោះយើងជាកូនកំសត់ដើរស្វែងរកវិជ្ជាដូចគ្នា ។ ដូច្នេះត្រូវចេះស្រឡាញ់គ្នា ទើបអ្នកផងសរសើរ ចូរកូនចាំសុភាសិតបុរាណមួយឃ្លាថា «នៅផ្ទះម្ដាយទីទៃ ទៅព្រៃម្ដាយជាមួយ» ។ លោកគ្រូព្រះសង្ឃសត្ថាអង្គនេះ ជាអ្នកប្រាជ្ញជ្រៅជ្រះ បានជាអញនាំកូនឯងមកឲ្យនៅនឹងលោក ត្រូវកូនឯងខំរៀនសូធ្យយកចិត្តទុកដាក់ឲ្យមែនទែន ។

- បាទលោកឪពុក កូននឹងគោរពតាមសំដីពុកលុះថ្ងៃស្លាប់ ! សូមពុកកុំព្រួយបារម្ភឲ្យសោះ !

- ល្អហើយកូនប្រុសឪពុក ! ឯងជាតំណាឈាមរបស់អញហើយ... អញសង្ឃឹមលើឯងគ្រប់ដប់ !

- ពាក្យនេះធ្វើឲ្យកុមារ ចៀវ ចងចាំទុកក្នុងបេះដូងឥតមានថ្ងៃភ្លេច ។ កុមារស្រឡាញ់គោរពតាមឱវាទមាតាបិតាណាស់ មិនដែលធ្វើឲ្យអ្នកមានគុណាព្រួយចិត្តម្ដងណាឡើយ ។

❑ ❑

❑

កថាទីពីរ

សាងផ្នួស

វ័យ១៦ឆ្នាំក៏ចូលមកដល់ លោកមេស្រុកហែមនិងភរិយាបានជំនុំគ្នា អំពីការបំបួសកូនជាសាមណេរ ហើយមូលមតិថាត្រូវបំបួសនៅវត្តឧណ្ណាលោម ហើយឲ្យគង់សំណាក់សិក្សាបរិបត្តិធម៌នៅវត្តឧណ្ណាលោមដដែល ។ លុះបួសរួចហើយ សាមណេរចៀវទន្ទេញមេសូត្រ (មូលវេយ្យាករណ៍បាលី) ចាំយ៉ាងស្ទាត់ជំនាញ ។

ថ្ងៃខែចេះតែកន្លងជាលំដាប់...

សាមណេរ ហែម-ចៀវ អាយុបាន២០ឆ្នាំ ក៏បំពេញឧបសម្បទា ជាភិក្ខុភាវៈក្នុងពុទ្ធសីមានៅវត្តលង្កា ដែលមានព្រះមហាវិមលធម្ម ថោង (ចាងហ្វាងសាលាបាលីជាន់ខ្ពស់មុនដំបូង) ជាឧបជ្ឈាយ មានព្រះគ្រូបវរវិជ្ជា ល្វី-ឯម និងព្រះគ្រូសង្ឃសត្ថា ជួន-ណាត ជាគ្រូសូត្រ ។ នៅពេលបំពេញជាភិក្ខុហើយ លោកក៏បានប្រឡងចូលរៀនសាលាបាលីជាន់ខ្ពស់ជាប់ដូចចិត្តប្រាថ្នា ។ ការសិក្សាចំនួន៧ឆ្នាំនៅសាលាបាលីជាន់ខ្ពស់ ធ្វើឲ្យលោកចេះដឹងផ្លូវលោក ផ្លូវធម៌ ល្មមប្រើការបានដោយពេញបរិបូណ៌ក្នុងផ្លូវព្រះពុទ្ធសាសនា ។ លោកជាសិស្សសំណប់មួយរូប នៃព្រះគ្រូសង្ឃសត្ថាជួន-ណាត ដែលលោកស្រឡាញ់ជាងគេ ដោយភិក្ខុហែម-ចៀវជាបព្វជិត ឈ្លាសវៃរហ័សរហួន ចេះគួរសមទៅតាមឋានៈជាមនុស្សដូចគ្នា ។ លុះគំរប់ឆ្នាំទី៧ លោកបានប្រឡងយកសញ្ញាប័ត្រឱិបូមសាលាបាលីជាន់ខ្ពស់ជាប់លេខ៦ ខាងភាសាបាលីដែលសម័យនោះ ខ្មែរយើងកំពុងរាប់អានណាស់ ។

នៅពេលប្រឡងចេញពីសាលាបាលីហើយ ក្នុងឆ្នាំ១៩២៧ កាលណោះលោករ៉េស្សម ជាតិបារាំង ធ្វើជារ៉េស៊ីដង់ខេត្តកំពត បានពឹងលើលោកមេគណវត្តអង្គសុរភីហៅកន្ទោ ស្រុកកំពង់ត្រាច ឲ្យជួយរកលោកសង្ឃមួយអង្គ ដែលមានសញ្ញាប័ត្រសាលាបាលីជាន់ខ្ពស់ ក្នុងកាលនោះលោកគ្រូមេគណវត្តកន្ទោនិមន្តមកឯវត្តឧណ្ណាលោមក្រុងភ្នំពេញ មកពឹងព្រះគ្រូសង្ឃសត្ថា ជួន-ណាត សូមនិមន្តលោកមួយអង្គដែលមានសញ្ញាប័ត្រឱិបូមសាលាបាលីជាន់ខ្ពស់ ទៅបង្រៀនអក្សរសាស្ត្រខ្មែរនៅខេត្តកំពត ដោយហេតុលោករ៉េស៊ីដង់ រ៉េស្សម ខេត្តកំពតបង្កើតអង្គការសិក្សាអក្សរសាស្ត្រខ្មែរឲ្យមានរបៀបត្រឹមត្រូវឡើង ។

កាលនោះព្រះគ្រូសង្ឃសត្ថា បានចាត់លោកអាចារ្យ ហែម-ចៀវ ឲ្យទៅបង្រៀនអក្សរសាស្ត្រជាតិឯខេត្តកំពត យកវត្តក្រាំងដូងស្រុកបន្ទាយមាស និងវត្តកន្ទោស្រុកកំពង់ត្រាចជាមជ្ឈមណ្ឌល ។ គ្រូអាចារ្យ ហែម-ចៀវ បានទៅនៅបង្រៀនអក្សរសា

ស្រុកជាតិក្នុងខេត្តកំពតអស់៦ឆ្នាំ គឺតាំងពីឆ្នាំ១៩២៧ដល់១៩៣២ ទើបត្រឡប់មកនៅភ្នំពេញវិញ រួចបានប្រឡងជាប់ជាសាស្ត្រាចារ្យនៅសាលាបាលីជាន់ខ្ពស់ក្នុងឆ្នាំនោះឯង ។

ក្រៅពីម៉ោងបង្រៀនសិស្ស លោកអាចារ្យតែងនិមន្តទៅទេសនាជាញឹកញយ ។ ទេសន៍កន្លែងណាក៏ដូចកន្លែងណាដែរ លោកច្រើនតែយកពុទ្ធភាសិតថា វីរយេន ទុក្ខមច្ចេតិ ហើយនិង អត្តា ហិ អត្តនោ នាថោ មកអធិប្បាយពន្យល់លើកឧទាហរណ៍ ដើម្បីឲ្យពុទ្ធបរិស័ទងាយស្ដាប់បាន ។

❑ ❑

❑